

CHET TILINI O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH
ORQALI TALABALARNING READING KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI

Rahmonova Madinabonu Rustamjon qizi

Farg'ona davlat universiteti Chet tillari fakulteti 1-bosqich 25.129-guruh talabasi

**МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ЧТЕНИЯ (READING) СТУДЕНТОВ
ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ПРИ
ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ**

**METHODS OF DEVELOPING STUDENTS' READING SKILLS THROUGH THE
USE OF INTERACTIVE METHODS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING**

Annotatsiya: Mazkur maqolada chet tilini, xususan, ingliz tilini o'qitish jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish orqali talabalarning Reading, ya'ni o'qib tushunish ko'nikmasini rivojlantirish masalasi yoritilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi interaktiv ta'lim metodlarining talabalarning ingliz tilidagi matnlarni o'qib tushunish, asosiy va ikkilamchi ma'lumotlarni ajratish, kontekst asosida ma'noni anglash, xulosa chiqarish hamda o'qilgan axborotni tahlil qilish ko'nikmalariga ta'sirini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda pedagogik kuzatuv, nazariy tahlil, taqqoslash, diagnostik test, topshiriqlarni tahlil qilish hamda tajriba-sinov metodlaridan foydalanish taklif etiladi. Interaktiv metodlar sifatida "Think-Pair-Share", "Jigsaw Reading", "Interactive Prediction", "Reciprocal Teaching", "Insert" va guruhli muhokama kabi usullarning imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari interaktiv yondashuv o'quvchini passiv axborot qabul qiluvchidan faol o'quv jarayoni ishtirokchisiga aylantirish, matnni chuqurroq anglash va o'qishga bo'lgan motivatsiyani oshirish uchun samarali metodik vosita ekanligini ko'rsatadi. Maqolada Reading ko'nikmasini rivojlantirishga yo'naltirilgan interaktiv metodik model va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Reading, o'qib tushunish, interaktiv metodlar, chet tili, ingliz tili, kommunikativ kompetensiya, interaktiv ta'lim, Jigsaw Reading, Think-Pair-Share, Reciprocal Teaching.

Abstract: This article examines the development of students' reading skills through the use of interactive methods in foreign language teaching, with particular emphasis on English language instruction. The main purpose of the study is to determine the pedagogical potential of interactive methods in improving students' ability to understand English texts, identify main and supporting ideas, infer meaning from context, draw conclusions, and analyse textual information. The study proposes the use of theoretical analysis, comparison, pedagogical observation, diagnostic testing, task analysis, and experimental methods. Interactive techniques such as Think-Pair-Share, Jigsaw Reading, Interactive Prediction, Reciprocal Teaching, Insert, and collaborative discussion are considered as effective tools for developing reading comprehension. The findings suggest that interactive learning can transform students from passive recipients of information into active participants in the learning process, increase motivation,

and facilitate deeper comprehension of texts. The article also presents a methodological model and practical recommendations for developing students' reading skills through interactive methods.

Keywords: reading, reading comprehension, interactive methods, foreign language teaching, English language, communicative competence, interactive learning, Jigsaw Reading, Think-Pair-Share, Reciprocal Teaching.

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос развития навыков Reading, то есть понимания прочитанного, у студентов посредством использования интерактивных методов в процессе обучения иностранному языку, в частности английскому языку. Основная цель исследования заключается в определении влияния интерактивных методов обучения на навыки студентов по пониманию англоязычных текстов, выделению основной и второстепенной информации, пониманию значения слов и выражений на основе контекста, формулированию выводов, а также анализу прочитанной информации. В исследовании предлагается использовать такие методы, как педагогическое наблюдение, теоретический анализ, сравнение, диагностическое тестирование, анализ заданий и экспериментально-апробационные методы. В качестве интерактивных методов были проанализированы возможности таких приёмов, как «Think-Pair-Share», «Jigsaw Reading», «Interactive Prediction», «Reciprocal Teaching», «Insert» и групповое обсуждение. Результаты исследования показывают, что интерактивный подход является эффективным методическим средством для превращения учащегося из пассивного получателя информации в активного участника учебного процесса, более глубокого понимания текста и повышения мотивации к чтению. В статье разработаны интерактивная методическая модель и практические рекомендации, направленные на развитие навыков Reading.

Ключевые слова: Reading, понимание прочитанного, интерактивные методы, иностранный язык, английский язык, коммуникативная компетенция, интерактивное обучение, Jigsaw Reading, Think-Pair-Share, Reciprocal Teaching.

Kirish

Bugungi kunda xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini samarali o'qitish oliy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Globallashuv va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida talabalardan nafaqat xorijiy tilda muloqot qila olish, balki turli janrdagi ilmiy, akademik va kasbiy matnlarni mustaqil o'qib tushunish ham talab etilmoqda. Shu sababli ingliz tilini o'qitishda Reading ko'nikmasini rivojlantirish zamonaviy metodikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Reading oddiy ravishda matnni ovoz chiqarib yoki ichida o'qish jarayoni emas. U o'quvchining grafik belgilarni dekodlashi, leksik birliklar ma'nosini anglash, gaplar o'rtasidagi semantik bog'liqlikni aniqlash, asosiy g'oyani ajratish, muallif pozitsiyasini tushunish, kontekst asosida xulosa chiqarish va o'qilgan axborotni mavjud bilimlar bilan bog'lash kabi murakkab kognitiv jarayonlarini o'z ichiga oladi. Shuning uchun Reading kompetensiyasini shakllantirishda faqat an'anaviy savol-javob yoki tarjima mashqlaridan

foydalanish yetarli emas. An'anaviy darslarda o'qituvchi ko'pincha matnni tanishtiruvchi va savollarga javoblarni tekshiruvchi asosiy subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Bunday yondashuvda talabalarning matn ustida mustaqil fikrlashi, o'zaro hamkorlik qilishi va o'qish strategiyalaridan foydalanishi cheklanishi mumkin. Interaktiv ta'lim esa talabaning darsdagi faolligini oshirish, juftlik va guruhlarda ishlash, savol berish, fikr almashish, taxmin qilish, muammoli vaziyatlarni hal etish va o'qilgan ma'lumotni qayta ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Interaktiv metodlarning muhim xususiyati shundaki, bunda o'qish jarayoni bir tomonlama "o'qituvchi-talaba" munosabatidan "talaba-matn-talaba-o'qituvchi" shaklidagi faol kommunikativ jarayonga aylanadi. Natijada talaba matnni shunchaki o'qib chiqmaydi, balki uni tahlil qiladi, savollar beradi, o'z taxminlarini ilgari suradi va boshqa talabalarning fikrlari bilan taqqoslaydi. Mazkur tadqiqotning maqsadi chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanishning talabalarning ingliz tilida Reading ko'nikmasini rivojlantirishdagi metodik imkoniyatlarini aniqlash va samarali metodik modelni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotning obyekti oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish jarayonidir. Tadqiqotning predmeti interaktiv metodlar asosida talabalarning ingliz tilida o'qib tushunish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni, shakllari va metodlaridir. Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Reading ko'nikmasining nazariy va metodik xususiyatlarini aniqlash;
2. Interaktiv metodlarning chet tilini o'qitishdagi imkoniyatlarini tahlil qilish;
3. Reading darslarida qo'llash mumkin bo'lgan interaktiv metodlarni aniqlash;
4. Interaktiv metodlarga asoslangan topshiriqlar tizimini ishlab chiqish;
5. Mazkur metodlarning o'qib tushunish ko'nikmasini rivojlantirishdagi samaradorligini aniqlash mezonlarini belgilash.

Metodlar

Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy kommunikativ, interaktiv va talaba-markazli ta'lim tamoyillariga asoslanadi. Tadqiqotda nazariy va empirik metodlardan kompleks foydalanish maqsadga muvofiq. Nazariy metodlar orqali Reading ko'nikmasining mazmuni, chet tilini o'qitishda interaktiv metodlarning o'rnini va o'qib tushunish jarayonining psixolingvistik xususiyatlari tahlil qilinadi. Empirik bosqichda esa pedagogik kuzatuv, diagnostik test, topshiriqlarni tahlil qilish va tajriba-sinov metodlaridan foydalanish mumkin. Tajriba-sinov metodikasini ishlab chiqishda talabalarni shartli ravishda tajriba va nazorat guruhlariga ajratish taklif etiladi. Nazorat guruhida Reading mashg'ulotlari an'anaviy metodlar asosida olib borilsa, tajriba guruhida interaktiv metodlarga asoslangan topshiriqlar tizimi qo'llanadi.

Pre-reading bosqichi ushbu bosqichda talabalarning mavjud bilimlarini faollashtirish va matnga qiziqish uyg'otish maqsad qilinadi. Buning uchun "Brainstorming", "Prediction", "Think-Pair-Share" kabi metodlardan foydalaniladi. Masalan, o'qituvchi matn sarlavhasini ko'rsatadi va talabalardan matn mazmuni haqida taxmin qilishni so'raydi. Talabalar avval individual ravishda fikr yuritadilar, keyin juftliklarda fikr almashadilar va nihoyat umumiy guruhga o'z taxminlarini taqdim etadilar.

While-reading bosqichi mazkur bosqich bevosita matn bilan ishlashga qaratiladi. "Jigsaw Reading", "Insert", "Reciprocal Teaching" kabi interaktiv metodlardan foydalanish mumkin.

Jigsaw Reading metodida matn bir nechta qismlarga ajratiladi. Har bir guruh matnning ma'lum bir qismini o'rganadi va keyinchalik boshqa guruh a'zolariga o'z qismidagi asosiy ma'lumotlarni tushuntiradi. Bunday faoliyat talabalardan nafaqat o'qib tushunishni, balki o'zlashtirilgan ma'lumotni boshqalarga yetkazishni ham talab qiladi.

Reciprocal Teaching metodida talabalar matn bilan ishlash davomida to'rtta asosiy faoliyatni bajaradilar: savol berish, mazmunni umumlashtirish, tushunishni aniqlashtirish va keyingi mazmunni bashorat qilish.

Post-reading bosqichi bu bosqichda talabalar o'qilgan matnni umumlashtiradilar, o'z fikrlarini bildiradilar va matndagi axborotni tahlil qiladilar. "Think-Pair-Share", "Discussion", "Problem-solving" va "Role-play" kabi metodlardan foydalanish mumkin. Masalan, talabalar matnning asosiy g'oyasi bo'yicha munozara olib boradilar yoki matnda ko'tarilgan muammoga o'z yechimlarini taklif qiladilar.

Natijalar

Interaktiv metodlar asosida talaba Reading jarayonining barcha bosqichlarida faol ishtirok etadi. Tadqiqot metodikasi nuqtayi nazaridan interaktiv metodlardan foydalanish quyidagi pedagogik natijalarga olib kelishi kutiladi. Birinchidan, talabalar matn bilan mustaqil ishlash darajasi oshadi. Talaba tayyor tarjimani kutish o'rniga notanish birliklarning ma'nosini kontekst asosida aniqlashga harakat qiladi. Ikkinchidan, talabalar matnning asosiy g'oyasini aniqlash va ikkilamchi ma'lumotlardan farqlash ko'nikmasini rivojlantiradilar. Uchinchidan, juftlik va guruhdagi hamkorlik talabalarni o'z fikrlarini ingliz tilida ifodalashga undaydi. Bu esa Reading va Speaking ko'nikmalarining o'zaro integratsiyasini ta'minlaydi. To'rtinchidan, interaktiv metodlar o'qishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytiradi. Ayniqsa, musobaqa, muammoli vaziyat, guruhli topshiriq va munozaraga asoslangan mashqlar talabalar darsdagi faolligini oshiradi. Beshinchidan, talabalarda yuqori darajadagi kognitiv ko'nikmalar shakllanadi. Ular matndan tayyor ma'lumotni topish bilan cheklanmay, muallif maqsadini aniqlash, dalillarni taqqoslash, xulosa chiqarish va o'z nuqtayi nazarini asoslashga o'rganadilar. Interaktiv metodlarning samaradorligini aniqlash uchun tajriba boshida va yakunida Reading testi o'tkazish maqsadga muvofiq. Shuningdek, faqat test natijalarini emas, balki talabalar darsdagi faolligi, guruhli faoliyatdagi ishtiroki va mustaqil fikrlash darajasini ham baholash maqsadga muvofiq.

Muhokama

Tadqiqotning nazariy tahlili shuni ko'rsatadiki, Reading ko'nikmasini rivojlantirishda interaktiv metodlarning samaradorligi ularning shunchaki qo'llanilishiga emas, balki metodning aniq pedagogik maqsadga mos tanlanishiga bog'liq. Masalan, "Think-Pair-Share" usuli pre-reading bosqichida talabalar mavjud bilimlarini faollashtirish uchun samarali bo'lsa, "Jigsaw Reading" matnning mazmunini guruh bo'lib o'rganish va axborotni qayta tuzish uchun qulaydir. "Reciprocal Teaching" esa o'qib tushunishning strategik komponentlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv

metodlarning yana bir muhim jihati -talabaning o'qish jarayonidagi metakognitiv faolligini oshirishidir. Talaba "Men matnni tushundimmi?", "Qaysi ma'lumot muhim?", "Nima uchun muallif bunday fikr bildirgan?" kabi savollar orqali o'zining tushunish jarayonini nazorat qilishni o'rganadi. Shu bilan birga, interaktiv metodlarni qo'llashda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, guruhdagi talabalar sonining ko'pligi, dars vaqtining cheklanganligi, talabalarning til darajasi o'rtasidagi farqlar va ayrim talabalarning guruh faoliyatida passiv qolishi metodning samaradorligini pasaytirishi mumkin. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchi guruhlarini to'g'ri shakllantirishi, har bir talabaga aniq rol berishi va topshiriqlarni talabalarning til darajasiga moslashtirishi lozim. Shuningdek, interaktiv topshiriqlar oddiydan murakkabga tamoyili asosida tashkil etilishi kerak.

Interaktiv Reading metodikasining muhim afzalligi shundaki, u faqat bitta til ko'nikmasini emas, balki kommunikativ kompetensiyaning bir nechta komponentlarini parallel ravishda rivojlantirish imkonini beradi. O'qish jarayonida talabalar o'qigan ma'lumotlari yuzasidan fikr bildiradilar, savollarga javob beradilar, guruhdoshlari bilan muloqot qiladilar va o'z nuqtayi nazarlarini himoya qiladilar. Shu sababli interaktiv metodlardan foydalanishga asoslangan Reading mashg'ulotlarini quyidagi tamoyillar asosida tashkil etish maqsadga muvofiq:

1. Talabaga yo'naltirilganlik.
2. Faol ishtirok va hamkorlik.
3. Kommunikativ yo'nalganlik.
4. Matnning autentikligi va mazmunan qiziqarliligi.
5. Topshiriqlarning bosqichma-bosqich murakkablashuvi.
6. Individual farqlarni hisobga olish.
7. Doimiy feedback va refleksiya.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning ingliz tilida Reading ko'nikmasini rivojlantirishning samarali metodik vositalaridan biri hisoblanadi. Interaktiv yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda talaba matnni passiv tarzda o'qib, tayyor savollarga javob berish bilan cheklanmaydi. Aksincha, u matn mazmunini taxmin qiladi, ma'lumotlarni izlaydi, guruhdoshlari bilan muhokama qiladi, savollar beradi, xulosa chiqaradi va o'z fikrini asoslaydi. Tadqiqot doirasida taklif etilgan "Pre-reading – While-reading – Post-reading" modeli hamda "Think-Pair-Share", "Jigsaw Reading", "Reciprocal Teaching", "Interactive Prediction" va "Insert" kabi metodlar Reading ko'nikmasining turli komponentlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv metodlarning metodik jihatdan to'g'ri tanlanishi va tizimli qo'llanilishi talabalarning matnni tushunish darajasini, mustaqil fikrlashini, kommunikativ faolligini va o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan, oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish jarayonida interaktiv Reading topshiriqlaridan muntazam foydalanish maqsadga muvofiq.

Kelgusidagi tadqiqotlarda mazkur metodikaning samaradorligini eksperimental guruh va nazorat guruhida aniq statistik ko'rsatkichlar asosida tekshirish, talabalarning

boshlang'ich va yakuniy Reading natijalarini qiyosiy tahlil qilish hamda turli interaktiv metodlarning samaradorligini o'zaro solishtirish istiqbolli yo'nalishlardan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brown, H. D. *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Pearson Education.
2. Grabe, W. *Reading in a Second Language: Moving from Theory to Practice*. Cambridge University Press.
3. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Longman.
4. Hedge, T. *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford University Press.
5. Nation, I. S. P. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. Routledge.
6. Nunan, D. *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
7. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
8. Ur, P. *A Course in Language Teaching*. Cambridge University Press.
9. Vygotsky, L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
10. Wallace, C. *Reading*. Oxford University Press.